

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

અમદાવાદ સ્થિત ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય સમક્ષ

ક્રિમિનલ રિવિઝન એપ્લીકેશન (અગેનસ્ટ ઓર્ડર પાસ બાય
સબઓર્ડિનેટ કોર્ટ) નં. ૧૭૩ / ૨૦૦૯

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ.જી.શાહ

=====

૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પ્રતિનિધિઓને આ ચુકાદો જોવા માટે
મંજૂરી આપવામાં આવી શકે?

૨ રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવાં કે નહીં ?

૩ શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા ઇચ્છે છે
?

જ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ, ૧૯૫૦ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સંકળાયેલો છે?

૫ સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવું કે નહિ?

=====

ગંગારામ એલ ભાનુશાલી અને ૨....અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૧....પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

હાજરી:

શ્રી કે.બી. આનંદજીવાલા, વકીલ અરજદાર(ઓ) નં. ૧ – ૩ માટે

શ્રી એન.એલ. રામનાણી, વકીલ પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૨ માટે

સુશ્રી જિર્ગા ઝવેરી, એ.પી.પી. પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ માટે

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એસ.જી. શાહ

તારીખ : ૮/૦૯/૨૦૧૪

સી.એ.વી. જજમેન્ટ

અરજદારો તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી કે.બી. આનંદજીવાલા, પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૨ તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી એન.એલ. રામનાણીને સાંભળ્યા અને

પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧ – રાજ્ય તરફથી એ.પી.પી. સુશ્રી જીર્ગા ઝવેરી. કારણ કે રિવિઝન એપ્લીકેશન વર્ષ ૨૦૦૯થી પડતર છે, તેથી તેનો અંતિમ નિર્ણય કરવા સિવાય અન્ય કોઈ વિકલ્પ નથી.

૨. નોંધપોથી પરથી ચિંતાજનક પરિસ્થિતિ પ્રગટ થાય છે, કારણ કે અપીલ શરૂઆતમાં માર્ચ, ૨૦૦૯ મહિનામાં દાખલ કરવામાં આવી હતી અને અંતે ડિસેમ્બર, ૨૦૦૯ મહિનામાં ડિફોલ્ટના કારણે ફગાવી દેવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, તા. ૧૫.૧૨.૨૦૦૯ ના આદેશ અનુસાર, અર્થે કે માત્ર એક અઠવાડિયાની અંદર, જ્યારે મુખ્ય રિવિઝન અરજીને ફોજદારી વિવિધ અરજી નં. ૧૩૯૯૯ ઓફ ૨૦૦૯ માં થયેલા આદેશથી ફરીથી નોંધપોથીમાં પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવી, ત્યારે વ્યવહારિક રીતે રિવિઝનનો મૂળ દસ્તાવેજી સમૂહ રજિસ્ટ્રી પાસે ઉપલબ્ધ હોવો જ જોઈએ અને શક્ય તેટલી વહેલી તકે આગળની સુનાવણી માટે ચાલીબદ્ધ થવો જોઈએ. તેમ છતાં, એવું જણાય છે કે ૯.૧૨.૨૦૦૯ થી જ કોઈ પગલાં લેવામાં આવ્યા નથી અને એવું પણ જણાય છે કે માત્ર ૧૬.૭.૨૦૧૩ ના રોજ જ રજિસ્ટ્રી દ્વારા કેટલાક કાગળો સંભવતઃ કોઈ અજાણ્યા સ્ત્રોત પાસેથી એકત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા, કારણ કે જ્યારે અદાલત સમક્ષ ચાલીબદ્ધ કરવા માટે ફાઈલનું પુનઃનિર્માણ કરવામાં આવ્યું ત્યારે આવા દસ્તાવેજોના સ્ત્રોત અંગે નોંધપોથીમાં કોઈ સ્પષ્ટતા નથી. આ હકીકત ફોજદારી વિભાગના પ્રથમ પાનાં/મેમો/આવરણ પાનાં પરથી જાણી શકાય છે, જેમાંથી ખાતરી થાય છે કે વિદ્વાન વકીલ શ્રી આનંદજીવાલાએ ૧૬.૭.૨૦૧૩ ના રોજ કેટલાક દસ્તાવેજો દાખલ કર્યા હતા અને ત્યારબાદ મામલો ૧૭.૭.૨૦૧૩ ના રોજ અદાલત સમક્ષ ચાલીબદ્ધ થયો હતો. ૧૭.૭.૨૦૧૩ થી ૮.૮.૨૦૧૩ સુધી, જ્યારે મામલો સુનાવણી માટે હાથ ધરવામાં આવ્યો, ત્યારે જાણવા મળ્યું કે રિવિઝનના અગાઉના આદેશો અને કાગળો ફાઈલમાં ઉપલબ્ધ નહોતા. ફાઈલનું પુનઃનિર્માણ કરવા માટે ૮.૧૦.૨૦૧૩, ૨૭.૩.૨૦૧૪, ૪.૪.૨૦૧૪, ૨૮.૪.૨૦૧૪ અને ૬.૫.૨૦૧૪ ના રોજ કેટલીક દિશાઓ

આપવામાં આવી હતી. આવી દિશાઓના અનુસંધાને, મુખ્ય રિવિઝન અરજીના મૂળ નોંધપોથી ઉપલબ્ધ ન હોવા અંગે કચેરીએ તેનો અહેવાલ રજૂ કર્યો છે અને નોંધપોથી પર ઉપલબ્ધ ન હોય તેવા કાગળો મૂકીને ફાઇલનું પુનઃનિર્માણ કરવા માટે આપવામાં આવેલી દિશાના અનુસંધાને, હવે ફાઇલનું પુનઃનિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે.

૩. કોઈપણ સ્થિતિમાં, ઉપર અત્રે ચર્ચાયેલ પરિસ્થિતિને કારણે, હકીકત એવી જ રહે છે કે ડિસેમ્બર, ૨૦૦૮થી જુલાઈ, ૨૦૧૩ સુધી કોઈ માન્ય કારણ વિના આ મામલો હાથ ધરવામાં આવી શક્યો નહોતો. આવી પુનઃચચના થયા પછી પણ, રિવિઝનમાં થયેલા મૂળ આદેશો નિશ્ચિત કરી શકાયા નહોતા. તેમ છતાં, તા. ૨૪.૪.૨૦૦૮ના આવા પ્રારંભિક આદેશ પછી આ અદાલત દ્વારા જારી કરાયેલા રિટ પરથી તે જ બાબતની પુષ્ટિ થઈ શકે છે, જેના દ્વારા રિવિઝનના પરિચ્છેદ ૧૦(૨)ની શરતો મુજબ અંતરિમ રાહત મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને નોટિસ તા. ૧૪.૫.૨૦૦૮ના રોજ પરત ફરવા યોગ્ય રાખવામાં આવી હતી, ત્યારે તેમાં સ્પષ્ટ રીતે નોંધાયું છે કે મૂળ ફરિયાદીની તરફથી દાખલ કરાયેલ જવાબને રેકૉર્ડ પર લેવામાં આવે. તેથી, આવી રિવિઝન અરજી કેટલાંક વર્ષો સુધી બાકી રહેવા માટે કારણ રહેલું છે, જે અરજદારો – આરોપીઓને તેમની વિરુદ્ધની તપાસ અને ફોજદારી વિચારણાથી છૂટકારો મેળવવામાં મદદરૂપ થાય છે, કારણ કે તા. ૮.૧૨.૨૦૧૨ના રોજ રિવિઝન અરજી ફગાવ્યા પછી અને તા. ૧૫.૧૨.૨૦૧૨ના રોજ તેને પુનઃસ્થાપિત કર્યા પછી આવી અંતરિમ રાહતની પુષ્ટિ અંગે કોઈ સ્પષ્ટતા નથી. દુર્ભાગ્યવશ, ન તો ફરિયાદીએ અને ન તો તપાસ એજન્સીએ પણ આ રિવિઝન પડતર રહ્યા અંગે પૂછપરછ કરવાની તકેદારી લીધી, પરંતુ અંતે ફરિયાદીએ તેના તા. ૫.૬.૨૦૧૩ના પત્ર દ્વારા માહિતીનો અધિકાર અધિનિયમ હેઠળ રિવિઝનની સ્થિતિ જાણવા અને ફાઇલની પુનઃચચના કરવા કેટલો સમય લાગશે અને તે ક્યારે અદાલતના બોર્ડ પર મુકવામાં આવશે તેની ખાતરી કરવા અરજી કરી. એવું જણાય છે કે

માત્ર ત્યારબાદ જ કચેરીએ પ્રક્રિયા શરૂ કરી અને મામલો આગળની સુનાવણી માટે ચાલીમાં મૂક્યો. તેના તા. ૫.૬.૨૦૧૩ના પત્ર સાથે પ્રતિવાદી નં. ૨ ફરિયાદીએ આ વડી અદાલતના જાહેર માહિતી અધિકારીનો તા. ૧૮.૧.૨૦૧૩નો એક આદેશ જોડ્યો છે, જેમાં રિવિઝન અરજીના પુનઃસ્થાપન અંગે તા. ૧૫.૧૨.૨૦૦૮નો આદેશ જાહેર કરવામાં આવ્યો છે અને આ જાણ કરવામાં આવી છે કે વર્ષ ૨૦૧૦ અને ૨૦૧૧ દરમિયાન ફોજદારી મામલાઓના વર્ગીકરણ અને નાશ કરવાની પ્રક્રિયા દરમિયાન આ રિવિઝન અરજી નષ્ટ થઈ ગઈ હતી અને તેથી તેને પુનઃસ્થાપિત કરીને માનનીય અદાલત સમક્ષ રજૂ કરી શકાઈ નહોતી. રજિસ્ટ્રી માટે વધુ સતર્ક અને કાળજીપૂર્વક કાર્ય કરવું તથા આવા કોઈ અભાવ અથવા ક્ષતિ કોઈપણ આવા મામલામાં ફરી ન બને તે જોવું યોગ્ય રહેશે, ખાસ કરીને ત્યારે જ્યારે પક્ષકારોમાંના એકના પક્ષમાં અંતરિમ રાહત આપવામાં આવી હોય, જે અન્ય પક્ષકારોના હકોને અસર કરે છે, અને વર્તમાન જેવા મામલામાં, જ્યાં ફરિયાદીની કોઈ ભૂલ વિના ફોજદારી ફરિયાદની આગળની તપાસ કેટલાંક વર્ષો સુધી અટકાવી દેવામાં આવી છે.

૪. કેસના તથ્યમૂલક પાસાઓ પર આવતાં, એ ચાદ રાખવું જરૂરી છે કે અરજદારો મૂળ આરોપીઓ છે; જ્યારે પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૨ મૂળ ફરિયાદી છે. તેમને હવેથી એ જ દરજ્જામાં ઉલ્લેખવામાં આવે છે.

૫. ફરિયાદીએ તારીખ ૧૬.૧૨.૨૦૦૮ના રોજ ગાંધીધામ ખાતેના ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ પ્રથમ વર્ગની અદાલતમાં એક ફરિયાદ દાખલ કરી હતી, જે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમો ૪૪૭, ૪૪૮, ૪૨૭, ૫૦૬(૨), ૩૮૦(૨) અને ૧૧૪ હેઠળ નોંધાયેલ છે, જેમાં આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે ગાંધીધામના વોર્ડ નં. ૬માં આવેલ પ્લોટ નં. ૩ની તે માલિક છે, જે તેણે મૂળ માલિક શ્રીમતી વંદના જે. પોપટાણી પાસેથી એસ.આર.સી. લિ. અને કંડલા પોર્ટ ટ્રસ્ટની જરૂરી મંજૂરી અને કિલચરન્સ મેળવ્યા બાદ નોંધાયેલ વેચાણદસ્તાવેજ દ્વારા ખરીદ્યો

હતો. કારણ કે તેવા પ્લોટ પર કોઈ બાંધકામ નહોતું, તેથી તે બબૂલની ઝાડીઓની વાડ દ્વારા સુરક્ષિત રાખવામાં આવ્યો હતો. જોકે, તા. ૨૬.૧૧.૨૦૦૮ના રોજ, જ્યારે ફરિયાદી તેના પતિ તથા પરમીજાના મોટિવેશન તેમજ જગદીશ સંધિલ સાથે પ્લોટની મુલાકાતે ગઈ, ત્યારે એવું જાણવા મળ્યું કે વાડ દૂર કરવામાં આવી હતી અને જણાવેલ પ્લોટ પર એક શેડ ઊભું કરવામાં આવ્યું હતું, જેના પર બચ્ચાનાલિયા પ્રિન્ટર્સના નામનું એક બોર્ડ લગાડવામાં આવ્યું હતું અને તેવા પ્લોટ પર કાયદેસર વીજ જોડાણ ઉપલબ્ધ ન હોવા છતાં, આક્ષેપિત વ્યક્તિઓ જનરેટર સેટનો ઉપયોગ કરીને, તે જનો વ્યાપારી અને ઔદ્યોગિક હેતુ માટે ઉપયોગ કરવાની પરવાનગી અને લાયસન્સ વિના, તેમની પ્રિન્ટિંગ પ્રેસની પ્રવૃત્તિ ચલાવી રહ્યા છે. જ્યારે ફરિયાદી અને તેના સાથીદારો દ્વારા આરોપીઓને જણાવવામાં આવ્યું કે તેમણે ગુનાહિત અતિક્રમણ કર્યું છે અને તેની મિલ્કત કબજે કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે અને તેથી તેઓએ શક્ય તેટલી વહેલી તકે પ્લોટ ખાલી કરવો જોઈએ, ત્યારે ફરિયાદીનો એવો આક્ષેપ છે કે આરોપીઓએ એમ કહી તેમને ધમકી આપી હતી કે તે માત્ર ડી.એસ.પી.ને જ નહીં પરંતુ આઈ.જી.ને પણ ફરિયાદ કરી શકે અથવા અદાલતમાં પણ જઈ શકે, છતાં તેમને (આરોપીઓને) કંઈ વિપરીત થવાનું નથી, અને આ ઉપરાંત એવી પણ ધમકી આપવામાં આવી હતી કે જો ફરિયાદી પ્લોટ તરફ નજર કરવા હિંમત કરશે તો તેને બાલની જેમ ટુકડા ટુકડા કરી નાખવામાં આવશે. ફરિયાદમાં વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે તેથી તારીખ ૨૭.૧૧.૨૦૦૮ના રોજ પોલીસને ફેક્સ નં. ૦૨૮૩૨૨૫૦૪૨૭ પર ફરિયાદ મોકલવામાં આવી હતી. જોકે, તેમાં કોઈ પ્રગતિ થઈ નહોતી અને તેથી જી.ઈ.બી. ગાંધીધામના કાર્યપાલક ઈજનેર અને સ્થાનિક અધિકારીઓને પણ ફરિયાદ સાથે અરજી મોકલી ઘટનાની જાણ કરવામાં આવી હતી. એવો પણ દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે ગુજરાત સરકારના માનનીય મુખ્યમંત્રી અને અન્ય અધિકારીઓ સમક્ષ પણ એક રજૂઆત કરવામાં આવી હતી. છતાં, કોઈ પરિણામકારક હેતુ સિદ્ધ

થયો નહોતો. એવો પણ ઉલ્લેખ છે કે તારીખ ૨૯.૧૧.૨૦૦૮ના રોજ આરોપી વ્યક્તિઓને નોંધાયેલ એ.ડી. ટપાલ દ્વારા નોટિસ મોકલવામાં આવી હતી. પરંતુ તેમણે તે સ્વીકારવાનો ઈનકાર કર્યો હતો અને તેથી આવી ફરિયાદ તારીખ ૧૬.૧૨.૨૦૦૮ના રોજ અદાલત સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવી હતી. જો આપણે આવી ફરિયાદનું પરિશીલન કરીએ તો સ્પષ્ટ થાય છે કે ફરિયાદમાં આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા સંજોય ગુનો કરવામાં આવ્યો હોવા અંગેના સંબંધિત વિગતો તેમજ સાક્ષીઓની યાદી અને દસ્તાવેજી પુરાવા દર્શાવવામાં આવ્યા છે, જેથી એવું પ્રતિપાદિત થાય છે કે જો તેઓ કોઈ કાયદેસર ઉપાય દ્વારા કબજો ધરાવતા ન હોય, તો આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા ગુનાહિત અતિક્રમણ કરવામાં આવ્યું છે.

૬. આવી ફરિયાદ પર, ફરિયાદીએ શરૂઆતમાં પોલીસને ફરિયાદ મોકલેલી હતી તે હકીકતને ધ્યાનમાં લઈ, જુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસે આવી ફરિયાદ પર આગળ કાર્યવાહી ન કરતાં, પરંતુ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૨૧૦ની જોગવાઈ અનુસાર તેને સ્થગિત અથવા બાકી રાખીને, ફરિયાદીએ તેમને મોકલેલી ફરિયાદ અનુસાર તેમની તપાસ અને અનુસંધાન વિશે ડી.વાય. સુપરિન્ટેન્ડન્ટ ઓફ પોલીસ, અંજાર (‘ડી.વાય.એસ.પી.’, સંક્ષેપમાં) પાસેથી અહેવાલ મંગાવ્યો હતો અને તેમનો અહેવાલ અદાલત સમક્ષ ૩.૧.૨૦૦૯ના રોજ અથવા તે પહેલાં રજૂ કરવા જણાવ્યું હતું. આવી ફરિયાદને ઇન્કવાયરી કેસ નં. ૧૪૯ ઓફ ૨૦૦૮ તરીકે નોંધવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત દિશાનિર્દેશ અનુસાર, ડી.વાય.એસ.પી.એ તા. ૩.૧.૨૦૦૯નો તેમનો તપાસ અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો, જેમાં એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે પક્ષકારો વચ્ચે મૌખિક કરાર હતો અને પ્રશ્નાધીન પ્લોટ રૂપિયા ૧૦૦૦/- માં ભાડે અપાયો હતો, જેના માટે કોઈ લેખિત કરાર નહોતો, અને આરોપીઓ વર્ષ ૨૦૦૧થી, ભૂકંપ પછી તરત, પ્રશ્નાધીન પ્લોટના કબજામાં છે, જેમાં બાજુના પ્લોટ પર આવેલી તેમની પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ નષ્ટ થઈ ગઈ હતી. આવા અહેવાલમાં વધુમાં એવો દાવો કરવામાં આવ્યો

હતો કે પ્લોટનો ઉપયોગ પ્રેસના નુકસાન પામેલા સામાનના સંગ્રહ માટે કરવામાં આવે છે, આરોપીઓએ પ્રશ્નાધીન પ્લોટ તેમના મિત્ર ભગવાન સંગતાણી મારફતે ભાડે મેળવ્યો હતો, જે પ્લોટના પૂર્વ માલિક વંદનાબેન પોપટાણીના પતિ છે, અને તેમણે માર્ચ, ૨૦૦૮ માસમાં પ્રેસ શરૂ કરી હતી, પરંતુ ઉક્ત પ્લોટમાં વીજળીનું જોડાણ ન હોવાથી તેમણે જનરેટર સ્થાપિત કર્યો હતો. અહેવાલમાં એવું પણ જણાવાયું છે કે જી.ઈ.બી. તરફથી વીજળીનું કોઈ કાનૂની જોડાણ કે ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો નથી અને જી.ઈ.બી. દ્વારા તેમના વિરુદ્ધ કોઈ કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી નથી અને તેઓ પ્લોટમાંથી કચ્છ ઉદય (દૈનિક સમાચારપત્ર) પ્રકાશિત કરે છે તથા તે અંગેની જાણ અને જાહેરાત સરકાર સમક્ષ પહેલેથી જ દાખલ કરવામાં આવી છે. વધુમાં એવું પણ જણાવાયું છે કે આરોપીઓ દ્વારા આર.સી.એસ. નં. ૩૫૦ ઓફ ૨૦૦૮ તરીકે દીવાની દાવો પણ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અને તપાસ અધિકારી – ડી.વાય.એસ.પી.એ તપાસ દરમિયાન તમામ સામગ્રી એકત્ર કરી હતી અને વંદનાબેન પોપટાણી, નિમુબેન મોટિયાણી (ફરિયાદી) વગેરેના નિવેદનો નોંધ્યા હતા અને તે નિષ્કર્ષે પહોંચ્યા હતા કે આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા કોઈ ફોજદારી ગુનો કરવામાં આવ્યો નથી. આશ્ચર્યજનક રીતે, ડી.વાય.એસ.પી.એ વિવાદ દીવાની સ્વરૂપનો છે એવો નિષ્કર્ષ કાઢવા માટે આરોપીઓના વર્ણન પર આધાર રાખ્યો હતો અને સંબંધિત જુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટની અદાલતમાં એવો અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો. મૂળ અહેવાલની ચકાસણી કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે સંબંધિત ડી.વાય.એસ.પી.એ માત્ર અદાલતને ગેરમાર્ગે દોરી નથી, પરંતુ એવા તથ્યો પ્રગટ કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે, જે અન્યથા સાચા નથી અને તેમના તપાસ કાગળોમાં ઉપલબ્ધ પણ નથી, જ્યારે તેમણે એવું જણાવ્યું હતું કે ફરિયાદી નિમુબેન પરમાનંદ મોટિયાણીએ પોતાના ખર્ચે દબાણ દૂર કરવા અરજી આપી હતી અને અચાનક નિવેદન આપ્યું હતું. ડી.વાય.એસ.પી.ના દરજ્જાનો એક અધિકારી પોતાના અહેવાલમાં એવો ઉલ્લેખ કરે છે કે ફરિયાદીએ અચાનક નિવેદન આપ્યું છે અને તે માત્ર કોઈપણ ભોગે દબાણ દૂર કરાવવા

માંગે છે, તે નોંધવું અત્યંત આશ્ચર્યજનક અને ચિંતાજનક છે. જ્યારે વંદનાબેન પોપટાણી (પૂર્વ માલિક)ના નિવેદનના સંદર્ભમાં, ડી.વાય.એસ.પી. પાસે એ સ્વીકારવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ નહોતો કે વંદનાબેન પોપટાણીએ પોતાના નિવેદનમાં સ્પષ્ટ રીતે જણાવ્યું હતું કે તેમણે અને તેમના પતિએ આરોપી નં. ૧ એવા કચ્છ ઉદય પેપરના ગંગારામ ભાનુશાળીને ક્યારેય પ્લોટ ભાડે કે ભોગવટે આપ્યો નહોતો, જોકે તે આરોપી નં. ૧ની બચાવ દલીલ છે. તે સ્થિતિમાં, પ્રથમદર્શી રીતે ડી.વાય.એસ.પી. સમક્ષ આરોપી નં. ૧ દ્વારા આપવામાં આવેલ નિવેદન સ્પષ્ટપણે રદબાતલ થયું હતું, કારણ કે આરોપી નં. ૧ કહે છે કે તેણે વંદનાબેન પોપટાણી મારફતે પ્લોટ ભાડે મેળવ્યો હતો અને જ્યારે વંદનાબેન પોપટાણીએ આવી વાતનો ઈનકાર કર્યો, ત્યારે તે સમયે કોઈ ગુનો થયો નથી અને મામલો દીવાની વિવાદને લગતો છે એવો અહેવાલ આપવાના બદલે, તે જ ડી.વાય.એસ.પી., તપાસ અધિકારી હોવાને કારણે, સાવચેત રહેવું જોઈએ અને આગળની તપાસ ચાલુ રાખવી જોઈએ જેથી ચોક્કસ નિષ્કર્ષે પહોંચી શકાય કે આરોપીઓનો કબજો કાનૂની છે કે ગેરકાનૂની અને શું તે ફોજદારી અતિક્રમણ બને છે કે નહીં. તેમ છતાં, કાયદા મુજબ આગળ તપાસ કરવા બદલે, ડી.વાય.એસ.પી.એ માત્ર આરોપીઓના આ નિવેદન પર આધાર રાખ્યો હતો કે તેમણે પ્લોટ ભાડે મેળવ્યો હતો અને પોતાના કબજાનું રક્ષણ કરવા માટે તેમણે દાવો દાખલ કર્યો હતો. અહીં આગળ ચર્ચા કરવામાં આવશે કે આવો દાવો કેવી રીતે ગેરહાજરીને કારણે ફગાવી દેવામાં આવ્યો હતો અને તેથી આરોપીઓએ તેમના કબજાની કાયદેસરતા સાબિત કરવાનો ધીરજભર્યો પ્રયાસ પણ કર્યો નહોતો, જ્યારે આવી દાવામાં વચગાળાની રાહત માટેની અરજી આરોપીઓની દીવાની અદાલતે તા. ૧૭.૧૧.૨૦૧૧ના વિગતવાર ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા ફગાવી દીધી હતી.

૭. જોકે, હાલમાં પડકારાયેલ આદેશ ઇન્ડવાયરી કેસ નં. ૧૪૯ ઓફ ૨૦૦૮માં આંક ૧ની નીચેનો તા. ૭.૨.૨૦૦૮નો આદેશ છે, જેના દ્વારા

ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ પ્રથમ વર્ગે તા. ૩.૧.૨૦૦૮નો અહેવાલ સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો હતો, જેની વિગતો ઉપરોક્ત રીતે અહીં ચર્ચાઈ છે, અને ગાંધીધામ પોલીસ સ્ટેશનના પી.આઈ.ને ફોજદારી કાર્યરિતી સંહિતાની કલમ ૧૫૬(૩)ની જોગવાઈઓ હેઠળ ફરિયાદની તપાસ કરવા તથા અહેવાલ રજૂ કરવા આદેશ કર્યો હતો; તેમજ ત્યારબાદનો તા. ૨.૩.૨૦૦૮નો આદેશ, જ્યારે અદાલતના ધ્યાન પર લાવવામાં આવ્યું કે પ્રારંભે તપાસ ડી.વાય.એસ.પી. દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને ગાંધીધામના પી.આઈ. દ્વારા નહીં, ત્યારે અદાલતે એવો આદેશ કર્યો હતો કે ફરિયાદની તપાસ ગાંધીધામના પી.આઈ.ને બદલે ભુજના ડી.એસ.પી.ને સોંપવામાં આવે.

૮. ઉપરોક્ત પૃષ્ઠભૂમિના પ્રકાશમાં, હાલ, આરોપીઓએ ઉઠાવેલો વિવાદ તા. ૨.૩.૨૦૦૮ના આદેશને પડકારવાના માર્ગે એવો દાવો કરીને છે કે પ્રથમ વર્ગના ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ તેવા પોલીસ સ્ટેશનના ઇન-ચાર્જ અધિકારી કરતાં ઉચ્ચ કોઈ અધિકારીને, જેના પર અદાલતને અધિકારક્ષેત્ર હોય, ફરિયાદની તપાસ કરવા દિશાનિર્દેશ આપી શકતા નથી. આરોપીઓ કેટલાક અહેવાલિત ચુકાદાઓ પર આધાર રાખે છે, જેમાંના હેડ-નોટ્સ આરોપીઓના આવા વલણને સમર્થન આપે છે, તેમ છતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે વ્યવહારિક રીતે આરોપીઓ ન્યાયિક પ્રક્રિયા, પ્રક્રિયાત્મક કાયદો અને તકનીકી મુદ્દાઓનો લાભ લઈને તેમના વિરુદ્ધના ફોજદારી અતિક્રમણ તથા ફરિયાદીની મિલકત કબજે કરવાની બાબતે થનાર પૂછપરછ અને નીચલી અદાલતી કાર્યવાહીમાંથી છૂટકારો મેળવવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. પુનર્વિચાર અરજીઓ ઉઠાવાયેલા મુદ્દા પર આવતાં પહેલાં, ઉપર ચર્ચા મુજબ, આ પુનર્વિચારના દાખલામાં રહેલી હકીકતોના બાકીના ભાગની નોંધ રેકૉર્ડમાંથી કરવી યોગ્ય રહેશે, જેમાં ફરિયાદીએ અનેક દસ્તાવેજી સામગ્રી રજૂ કરી છે તેમજ મૂળ તપાસ કાગળોમાંથી પણ, જે પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૧ – રાજ્ય પાસેથી, તપાસ એજન્સી તરીકે, મંગાવવામાં આવ્યા છે. જો આપણે પોલીસ કાગળોમાંથી શરૂઆત કરીએ તો આશ્ચર્યજનક રીતે તેમાં સંપૂર્ણપણે ભિન્ન કથા

દર્શાય છે, કારણ કે હકીકતોની વિગતો તા. ૩.૧.૨૦૦૮ના પોતાના અહેવાલમાં ડી.વાય.એસ.પી.એ વર્ણવેલી વાતથી જુદી જણાય છે. પોલીસ કાગળોમાંથી એવું બહાર આવે છે કે તા. ૨૭.૧૧.૨૦૦૮ના પત્રના અનુસંધાને સ્થાનિક પોલીસે કદાચ કોઈ પગલાં લીધા નહોતાં અને ફરિયાદીએ પોતાની ફરિયાદમાં સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હોવા છતાં કે તેણે તે પત્ર જુદા જુદા સત્તાધિકારીઓને ફેક્સ દ્વારા પણ મોકલ્યો હતો, તપાસ એજન્સીએ સંબંધિત કચેરીઓમાંથી આવા તમામ દસ્તાવેજો મંગાવવાની પણ તસ્દી લીધી નહોતી કે ત્યારબાદ પૂછપરછ કરીને અને ચકાસણી કરીને એ જાણી નહોતું કે તા. ૨૨.૧૧.૨૦૦૮ના રોજ પ્રારંભમાં ફેક્સથી મોકલાયેલી ફરિયાદ પર અને ત્યારબાદ તા. ૨૮.૧૧.૨૦૦૮ તેમજ તા. ૨૯.૧૧.૨૦૦૮ના રોજ કયા પગલાં લેવાયા હતા. દુર્ભાગ્યવશ, પોલીસ ફાઈલ ફક્ત તા. ૧૫-૧૬.૧૨.૨૦૦૮ના રોજ ફરિયાદીએ પ્રથમ વર્ગના ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટની અદાલતમાં દાખલ કરેલી ફરિયાદથી જ શરૂ થાય છે, જેના આધારે એમ.કેસ નં. ૨૫ ઓફ ૨૦૦૮નો પ્રારંભ ઘણો મોડો એટલે કે તા. ૨૫.૨.૨૦૦૮ના રોજ, બે મહિના પછી કરવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે તેમનો અહેવાલ તા. ૩.૧.૨૦૦૮ના રોજ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ રજૂ થવાનો હતો અને હકીકતમાં તેઓ દ્વારા તા. ૩.૧.૨૦૦૮ના રોજ એક અહેવાલ રજૂ પણ કરવામાં આવ્યો હતો, જેની ઉપર ચર્ચા થઈ ચૂકી છે. આશ્ચર્યની વાત એ છે કે ડી.વાય.એસ.પી.નો અહેવાલ તા. ૩.૧.૨૦૦૮નો હોવા છતાં કેટલીક વ્યક્તિઓના નિવેદનો ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૮ દરમિયાન નોંધવામાં આવ્યા હતા અને બનાવના સ્થળનું પંચનામું પણ તા. ૨૨.૨.૨૦૦૮ના રોજ તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું. તેથી, ડી.વાય.એસ.પી.એ તા. ૩.૧.૨૦૦૮ના રોજ અદાલત સમક્ષ એવો અહેવાલ કેવી રીતે અને શા માટે મોકલ્યો કે આરોપીઓ દ્વારા કોઈ ગુનો કરવામાં આવ્યો નથી અને વિવાદ નાગરિક સ્વરૂપનો છે, તેના પર વિશ્વાસ કરવો મુશ્કેલ બને છે. પોલીસ કાગળો દર્શાવે છે કે ઈન્દુભાઈ મોહનદાસ સિટલાણીનું નિવેદન તા. ૨૬.૨.૨૦૦૮ના રોજ

નોંધાયું હતું, જે એસ.આર.સી. લિ.માં સેવા આપે છે અને જેણે વંદના પોપટાણી પાસેથી ફરિયાદી નિમુબેન મોટીાણીના નામે પ્લોટ હસ્તાંતરણ કરવા માટે મંજૂરી આપી હતી. આથી, તે ફરિયાદીના માલિકીહકને સમર્થન આપે છે. સંબંધીત દસ્તાવેજો સંભવતઃ તેણે તપાસ અધિકારીને આપ્યા હતા. તા. ૨૭.૨.૨૦૦૮ના રોજ પ્રશ્નાધીન મિલ્કતનું પંચનામું તૈયાર થયું અને ભરતભાઈ ગોવિંદભાઈ ચૌહાણ, પરમાનંદભાઈ ભગવંદાસ મોટીાણી અને જગદીશભાઈ સાધવાણીના નિવેદનો નોંધાયા. ભરતભાઈ ચૌહાણ આરોપીઓની પ્રેસમાં નોકરી કરે છે અને તેથી તેણે માત્ર એટલું જ જણાવ્યું કે વિવાદિત મિલ્કતમાં પ્રેસ ચાલુ છે. જ્યારે પરમાનંદભાઈ મોટીાણી, જે ફરિયાદીના પતિ છે, અને તેમના સહકર્મી જગદીશભાઈ સાધવાણી, જેમને ફરિયાદીએ સાક્ષી તરીકે દર્શાવ્યા હતા, તેમણે ફરિયાદીના વર્ડનને સ્પષ્ટપણે સમર્થન આપ્યું હતું અને ખુલાસો કર્યો હતો કે આરોપીઓએ તેમને કેવી રીતે મારી નાખવાની ધમકીઓ આપી હતી. તેમણે એ પણ પુષ્ટિ કરી હતી કે આરોપીઓ દ્વારા આવી ધમકીઓ આપવામાં આવી ત્યારે ફરિયાદી હાજર હતી. તપાસ અધિકારીએ અન્ય કેટલાક નિવેદનો પણ નોંધ્યા હતા, પરંતુ આશ્ચર્યજનક રીતે, પક્ષકારો વચ્ચે દાવો લંબિત હોવા છતાં અને તપાસ અધિકારીએ નાગરિક અદાલત પાસેથી આવા દાવાની સ્થિતિ પણ મંગાવી હોવા છતાં, આરોપીઓ વિરુદ્ધ ઓછામાં ઓછું ધારા ૫૦૬(૨) હેઠળ પ્રાથમિક દ્રષ્ટિએ પુરાવો છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેતાં, તમામ આરોપીઓએ હકીકતમાં સક્ષમ અદાલત સમક્ષ પૂર્વજામીન માટે ફોજદારી વિવિધ અરજી નં. ૮૧ ઓફ ૨૦૦૮ દાખલ કરી હતી, જેમાં તપાસ એજન્સીએ વિગતવાર સોગંદનામું દાખલ કર્યું હતું, જેની કચેરી નકલ પોલીસ રેકૉર્ડમાં મળી આવે છે, અને તે તા. ૮.૩.૨૦૦૮નું છે, જેમાં હવે ડી.વાય.એસ.પી.એ ફરિયાદની સમગ્ર હકીકતો પણ વી છે અને દલીલ કરી છે કે ત્રણ આરોપીઓમાંથી આરોપી ક્રમાંક ૧ ગંગારામભાઈ ભાનુશાળીએ સ્વયં હાજર થઈ આત્મસમર્પણ કર્યું છે, જ્યારે બાકીના બે આરોપીઓની ધરપકડ હજી

બાકી છે, અને ફરિયાદીની પ્લોટ આરોપીઓએ કબજે કરી લીધી હોવાનું નિશ્ચિત કરીને પૂર્વજામીન અરજી નામંજૂર કરવાની વિનંતી કરી છે. આરોપી ક્રમાંક ૧ની ધરપકડ તા. ૭.૩.૨૦૦૮ના રોજ કરવામાં આવી હતી, જ્યારે પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૨ની ધરપકડ તા. ૧૮.૩.૨૦૦૮ના રોજ કરવામાં આવી હતી. પોલીસ રેકૉર્ડમાં ફરિયાદી તથા તેના પતિ દ્વારા તા. ૨૦.૩.૨૦૦૮નો અંજારના ડી.વાય.એસ.પી.ને સંબોધિત પત્ર પણ દર્શાય છે, જેમાં જણાવાયું છે કે તપાસ ડી.એસ.પી.ને સોંપવાનો આદેશ થયો હોવા છતાં ડી.વાય.એસ.પી. તપાસ અને પૂછપરછ શા માટે કરી રહ્યા છે અને તા. ૨૭.૨.૨૦૦૮ના રોજ તેમના લેખક, એટલે કે લક્ષ્મણ અહીર, ની પ્રવૃત્તિઓ અંગે તે (ડી.વાય.એસ.પી.) શું કરવા અને શું જાહેર કરવા ઇચ્છે છે, જેનો ઉલ્લેખ તેણીએ તેના જવાબી સોગંદનામામાં કર્યો છે, અને જેના વિષયની ચર્ચા જવાબી સોગંદનામાની સામગ્રી પર વિચાર કરતી વખતે કરવામાં આવશે. રેકૉર્ડ એ પણ દર્શાવે છે કે ફરિયાદીનું નિવેદન તા. ૨.૧.૨૦૦૮ના રોજ, એટલે કે તા. ૩.૧.૨૦૦૮ના રોજ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ અહેવાલ દાખલ કરવા પૂર્વે જ, નોંધાયું હતું, જેમાં ફરિયાદીએ ફક્ત પોતાની ફરિયાદમાં દર્શાવેલ વર્ઝનને સમર્થન જ આપ્યું નહોતું, પરંતુ સ્પષ્ટપણે ખુલાસો કર્યો હતો કે તેણે પ્રશ્નાધીન દાવાકીય મિલ્કત ક્યારેય આરોપીઓને વેચી નથી, ભાડે આપી નથી કે લીઝ પર આપી નથી. ગાંધીધામ, કચ્છ સ્થિત નાગરિક અદાલતમાં આરોપી ક્રમાંક ૩ પ્રકાશ ગંગારામ ભાનુશાળીએ વંદનાબેન જે. પોપટાણી – મૂળ પ્લોટ ધારક, પરમાનંદભાઈ મોટીાણી – ફરિયાદીના પતિ અને નિમુબેન પરમાનંદભાઈ મોટીાણી – હાલની ફરિયાદી વિરુદ્ધ દાખલ કરેલા આર.સી.એસ. નં. ૩૫૦ ઓફ ૨૦૦૮માં વચગાળાની રાહત માટેની આંક ૫ અરજી અંગેનો તા. ૧૭.૧૧.૨૦૧૧નો ચુકાદો અને આદેશ પણ પોલીસ કાગળોમાં મળે છે, જેના દ્વારા દાવાકીય મિલ્કતમાંથી વાદીને બેદખલ કરતા પ્રતિવાદીઓને રોકવા માટેની એવી વચગાળાની રાહત અરજી નામંજૂર કરવામાં આવી હતી. અતિ આશ્ચર્યજનક રીતે, હવે, તા.

૨૩.૧૨.૨૦૦૮ના રોજ દાખલ કરાયેલા ઉક્ત દાવામાં આરોપી ફરિયાદી તરફથી આપવામાં આવતી ધમકીઓ વિશે ફરિયાદ કરે છે. જોકે, આવી ધમકીઓ અંગે તેમણે કોઈ પોલીસ ફરિયાદ નોંધાવી કે દાખલ કરી નહોતી.

૯. આ રીતે, પ્રથમદર્શને, આરોપી એવા હાલના અરજદારો લાભની સ્થિતિમાં છે; કદાચ તે આ વિસ્તારમાં દૈનિક અખબાર પ્રકાશિત કરતા પ્રેસના માલિક તરીકેની તેમની સ્થિતિને કારણે હોય, અને અન્યના હાથે તેઓ ફરિયાદી વિરુદ્ધ પોતાના દ્વારા કરાયેલા ગુનાની તપાસ ન થવાનો લાભ માત્ર ટેકનિકલ મુદ્દાઓના આધારે આક્ષેપિત ચુકાદાને પડકારીને ઉઠાવી રહ્યા છે, જ્યારે હકીકતી વિગતો સંપૂર્ણપણે તેમના વિરોધમાં છે. જો કે, આવી પુનરાવર્તન સત્તાના તબક્કે હકીકતી વિગતોના આધારે કોઈ નિર્ધારણ અથવા તારણ પર પહોંચવાનું નથી, તથાપિ ઉપરોક્ત ચર્ચા પ્રથમદર્શને એ પુષ્ટિ કરે છે કે આરોપી વિરુદ્ધ વધુ તપાસ અને વિચારણા આગળ વધારવા પૂરતું પુરાવા સામગ્રી ઉપલબ્ધ છે. જોકે, આવી બધી ચર્ચાઓ અને અવલોકનો માત્ર આ પુનરાવર્તન અરજીનો નિર્ણય કરવા પૂરતા મર્યાદિત છે અને હકીકતી વિગતો અંગેના અંતિમ નિષ્કર્ષ તરીકે તેનો અર્થ કાઢવો નહિ, કારણ કે નીચલી અદાલત સંપૂર્ણ વિચારણા ચલાવી અને પુરાવા નોંધ્યા પછી મુદ્દાનો નિર્ણય કરવા નિશ્ચિતપણે સ્વતંત્ર છે.

૧૦. ક્રમશઃ, જો હવે ઉપરોક્ત રીતે પુનઃનિર્મિત કરવામાં આવેલી રિવિઝનની નોંધપોથીનું પરીક્ષણ કરીએ, તો એ સ્પષ્ટ થાય છે કે ફરિયાદીએ ૨૨.૪.૨૦૦૮ના રોજ જવાબ રજૂ કરીને આ અદાલત સમક્ષ તમામ મહત્વપૂર્ણ હકીકતી વિગતો જાહેર કરી છે અને એવો આક્ષેપ કર્યો છે કે અત્રેના આરોપી-અરજદારો એ અદાલત સમક્ષ વિવિધ હકીકતો દબાવી રાખી છે તથા ડી.વાય.એસ.પી., અંજારે તેણીની વારંવારની વિનંતીઓ છતાં કોઈ કાર્યવાહી કરી નહોતી અને તેથી તેણીને ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ પ્રથમ વર્ગની અદાલત સમક્ષ ફરિયાદ દાખલ કરવાની ફરજ પડી હતી, અને અદાલતે પી.આઈ.,

ગાંધીધામ દ્વારા ગુનાની તપાસ કરવાનો આદેશ આપ્યા પછી પણ ડી.વાય.એસ.પી., અંજારે ફરિયાદની તપાસ કરવાની મંજૂરી આપી નહોતી, કારણ કે તે આરોપીને મદદ કરવામાં રસ ધરાવતો હતો, અને તેથી ફરિયાદીને ડી.એસ.પી., ભુજને ડી.વાય.એસ.પી. તથા તેના લેખકની પ્રવૃત્તિઓ અંગે વાંધો દર્શાવી રજૂઆત કરવી પડી હતી અને તે બાબતની અદાલતને જાણ કરવી પડી હતી, જ્યાંથી અદાલતે મામલાની તપાસ ડી.વાય.એસ.પી. દ્વારા કરવાની આદેશિત કરવી પડી હતી. તેથી એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે આવા તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં, પડકારાયેલ આદેશ દ્વારા તપાસ ડી.એસ.પી. દ્વારા કરાવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો તેમાં કશી ખામી નથી. એવો જવાબમાં જાહેર કરાયેલ સૌથી મહત્વપૂર્ણ તથ્ય, જેનાથી આ સમગ્ર ઘટનાક્રમ ઊભો થાય છે, તે અત્યંત સ્પષ્ટ છે કે હકીકતમાં આરોપી ક્રમાંક ૧ ભૂતપૂર્વ પોલીસકર્મી છે અને તેથી તેને બચાવવા માટે પોલીસ દ્વારા નિષ્ક્રિયતા દાખવવામાં આવી, જે તેમના વર્તનથી સ્વયંસ્પષ્ટ થાય છે, અને તેથી પ્રથમ દિવસથી જ ડી.વાય.એસ.પી., અંજાર દ્વારા તપાસ કરવામાં આવતી હતી. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે અદાલતના આદેશથી શરૂઆતમાં પી.આઈ., ગાંધીધામ દ્વારા અને ત્યારબાદ ડી.એસ.પી., ભુજ દ્વારા તપાસ કરવાનો આદેશ કરવામાં આવ્યો હોવા છતાં, ડી.વાય.એસ.પી., અંજાર કોઈ માન્ય કારણ વિના વારંવાર ફરિયાદીને બોલાવતો હતો, જેના અંગે ફરિયાદીએ પહેલેથી જ તેમને જાણ કરી હતી કે ડી.વાય.એસ.પી. તેનો કેસ બગાડવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યો છે. વધુમાં એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે આરોપી ક્રમાંક ૧ એ તેના આત્મસમર્પણ અને ધરપકડ સંબંધિત હકીકત દબાવી રાખી છે. આવા સોગંદનામા સાથે, સોગંદપૂર્વક કરાયેલા નિવેદનને આધાર આપવા સંબંધિત દસ્તાવેજો જોડવામાં આવ્યા છે.

૧૧. એવું જણાય છે કે વિલંબિત વિચારણાથી ફરિયાદીની હકોને નિશ્ચિતપણે આંચકો પહોંચે છે, તેમ છતાં ઉપરોક્ત મુજબની આવી રિવિઝન એપ્લીકેશનઓની બાકીદારીના પરિણામે ફરિયાદીને લાભદાયક સ્થિતિ પ્રાપ્ત

થાય છે, જે તેણીએ તારીખ ૨૧.૪.૨૦૧૪ના રોજ દાખલ કરેલા વધારાના સોગંદનામા દ્વારા જાહેર કરી છે, જેમાં હવે એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે આરોપી નં. ૧ નો ગુનાહિત ભૂતકાળ કલંકિત છે અને ભૂતપૂર્વ પોલીસકર્મી હોવાને કારણે તેણે અનેક ગુનાઓ આચર્યા છે, જેના સંબંધે તેના વિરુદ્ધ વિવિધ ફોજદારી કેસો દાખલ થયેલા છે અને તેથી તે આદતી ગુનેગાર છે તેમજ પોતાની દાદાગીરીની શક્તિનો દુરુપયોગ કરતો રહ્યો છે. આવા આક્ષેપ સાથે ફરિયાદીએ આરોપી નં. ૧ અને ૩ સામે નોંધાયેલી અન્ય ચાર એફ.આઈ.આર.ની વિગતો દર્શાવી છે અને રજૂ કર્યું છે કે તેઓ માથાભારે વ્યક્તિઓ છે તથા સ્થાનિક પોલીસ સાથે સારા સંબંધો અને પ્રભાવ ધરાવે છે અને પોલીસ તપાસ ઉપર પ્રભુત્વ જમાવવાની સ્થિતિમાં છે. આવા સોગંદનામા સાથે ફરિયાદીએ આરોપી નં. ૧ અને ૩ સામે દાખલ કરાયેલ ફોજદારી ફરિયાદોની નકલો પણ જોડેલી છે, જે નીચે મુજબ છે:—

કેસ નં.	નામ ફરિયાદીનું	અપરાધનો સ્વભાવ	આરોપી વ્યક્તિઓ
પૂછપરછ ક્રમાંક ૨૦/૦૯ (સી.સી.ક્રમાંક	દિનેશ દેવમલ હરાણી	ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમો ૧૯૨, ૨૦૯, ૩૮૭, ૪૪૮, ૪૪૯, ૪૬૫, ૪૬૭, ૪૭૪ અને ૩૪.	ગંગારામ ભાનુશાળી, પ્રકાશ ભાનુશાળી
સી.આર.નં.૧ ૪૩/૧૩ તારીખ ૧૯.૧૨.૨૦૧૨	સમિપ હિંમતલાલ જોશી	ભારતીય દંડ સંહિતા કલમો ૩૪૧, ૩૨૩, ૫૦૬(૨), ૫૦૭, ૧૧૪	ગંગારામ ભાનુશાળી, પ્રકાશ ભાનુશાળી
સી.આર.નં.૨ ૩૧૬૨/૨૦૧૨	મીઠુભાઈ ગેવરરામ ચૌહાણ	ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમો ૫૦૪, ૫૦૬(૨),	ગંગારામ ભાનુશાળી, પ્રકાશ

		૫૦૭, ૧૧૪ અને અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૧)	ભાનુશાલી
સી.આર્.એમએઆ ઈ/	ભાગીરથ સિંહ એન. રાણા	કલમો ૧૦, ૧૫(૨)	ગંગારામ
૧૯૯૯		અદાલતના અવમાનના અધિનિયમ, ૧૯૭૧	ભાનુશાળી
સી.આર.નં.૧ ૪૮/૨૦૧૨	દિનેશ ડી. હરણી	આઈ.પી.સી. કલમો ૩૦૭, ૫૦૪, ૩૨૩, ૫૦૬(૨)	ગંગારામ ભાનુશાલી,

૧૨. આથી, હવે નોંધ પર આ બાબત સ્પષ્ટ અને નિશ્ચિત થાય છે કે જ્યારે આરોપી દ્વારા કોઈ ગુનો કરવામાં આવ્યો હોવા અંગે પ્રથમદર્શનીય પુરાવા હાજર હોય, ત્યારે ગાંધીધામના ડી.વાય.એસ.પી.નો એવો અહેવાલ કે કોઈ ગુનો થયો નથી અને વિવાદ માત્ર દીવાની પ્રકૃતિનો છે, તે નિશ્ચિતપણે યોગ્ય નથી અને તેથી, ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૧૫૬(૩) હેઠળ તપાસ શરૂ કરવા માટે ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ પ્રથમ વર્ગ દ્વારા તા. ૭.૨.૨૦૦૯નો કરવામાં આવેલ આદેશ યોગ્ય છે. જ્યાં સુધી તપાસ ગાંધીધામના પી.આઈ. પાસેથી ભુજના ડી.એસ.પી.ને સોંપવા અંગેનો પ્રશ્ન છે, તે અંગે જો અમે જે અરજીના આધારે એવો આદેશ કરવામાં આવ્યો છે તેનો અભ્યાસ કરીએ, તો તે સ્પષ્ટ થાય છે કે તા. ૨.૩.૨૦૦૯ની એવી અરજીમાં ફરિયાદીએ સ્પષ્ટપણે અદાલતના ધ્યાન પર લાવ્યું હતું કે તા. ૨૭.૨.૨૦૦૯ના રોજ શ્રી ચૌધરી, ડી.વાય.એસ.પી., જેમણે તા. ૩.૧.૨૦૦૯નો એવો અહેવાલ દાખલ કર્યો હતો કે કોઈ ગુનો થયો નથી, તેમણે ફરિયાદીના પતિને બોલાવીને તેને, તે

સંબંધિત સમયે જામનગરમાં હતો ત્યાંથી, તાત્કાલિક પરત આવવા અને સ્થળનો પંચનામો કરવા માટે હાજર રહેવા જણાવ્યું હતું અને તે મુજબ જ્યારે અરજદારના પતિ ત્યાં પહોંચ્યા, ત્યારે શ્રી ચૌધરી, ડી.વાય.એસ.પી. હાજર નહોતા, પરંતુ તેમના લેખક શ્રી લક્ષ્મણ અહીંરે આરોપી નં. ૧ને એવું કહ્યું હતું કે તમારે આવવાની જરૂર નથી અને તે બધું સંભાળી લેશે, અને પ્લોટનું સામાન્ય માપમાપણી નોંધ્યા બાદ, ફરિયાદીની વિનંતી મુજબ વધુ પૂછપરછ કર્યા વગર, તે સ્થળેથી ચાલી ગયો હતો અને તેથી અદાલતને જાણ કરવામાં આવી હતી કે શ્રી ચૌધરી, ડી.વાય.એસ.પી. અને તેમના લેખક આરોપીઓને મદદ કરી રહ્યા હોવાથી, તપાસ ડી.એસ.પી.ને સોંપવામાં આવવી જોઈએ. તે જ રીતે, તપાસ એજન્સીએ પણ અદાલતને જણાવ્યું હતું કે કારણ કે મૂળ તપાસ ડી.વાય.એસ.પી. દ્વારા કરવામાં આવી હતી, તેથી ડી.વાય.એસ.પી.ની નીચે ફરજ બજાવતા ગાંધીધામના પી.આઈ.ને તપાસ સોંપવા કરતાં કોઈ ઉચ્ચ અધિકારીને તપાસ સોંપવી વધુ યોગ્ય રહેશે. તા. ૨૦.૧.૨૦૦૮ના રોજ અંજારના ડી.વાય.એસ.પી. દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ અહેવાલ સામે ફરિયાદી દ્વારા દાખલ કરાયેલા વાંધાઓ પણ મહત્વપૂર્ણ તથ્ય પ્રગટ કરે છે. તે એ કે, વાસ્તવમાં, માત્ર એ દર્શાવવા માટે કે કબજો ફરિયાદીનો નહીં પરંતુ આરોપીઓનો છે, પ્લોટમાં થોડું સામગ્રી મૂકવામાં આવ્યું હતું. ઉપરોક્ત તમામ હકીકતી વિગતો આ બાબતની પુષ્ટિ કરે છે કે તપાસ નિશ્ચિતપણે સક્ષમ અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવવી જરૂરી છે અને જ્યારે પ્રારંભિક તપાસ ડી.વાય.એસ.પી. દ્વારા કરવામાં આવી હતી, ત્યારે અંજારના ડી.વાય.એસ.પી. દ્વારા કરવામાં આવેલી તપાસ સામે ગંભીર આક્ષેપો હોવા છતાં, તેમના હેઠળ ફરજ બજાવતા ગાંધીધામ પોલીસ મથકના પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટરને તપાસ સોંપવી નિશ્ચિતપણે યોગ્ય ગણાશે નહીં.

૧૩. ત્યારબાદ વિદ્વાન વકીલ શ્રી આનંદજીવાલા દ્વારા રજૂ કરાયેલ કાનૂની મુદ્દો એવો આવે છે કે, કાનૂની જોગવાઈને ધ્યાનમાં લેતા, ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ પ્રથમ વર્ગ એવી અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં આવતાં પોલીસ મથકના

હવાલેદાર અધિકારી કરતાં ઉચ્ચ અધિકારીને તપાસ સોંપી શકતા નથી. તેથી, જ્યારે અદાલતનું અધિકારક્ષેત્ર ગાંધીધામ પોલીસ મથક સુધી મર્યાદિત હોય, ત્યારે મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા ડી.એસ.પી., ભુજને તપાસ કરવા માટે આદેશ આપવામાં આવી શકતો નથી, પરંતુ વધુમાં વધુ તેઓ ગાંધીધામના પી.આઈ.ને જ ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૧૫૬(૩) હેઠળ તપાસ કરવા દિશાનિર્દેશ આપી શકે. પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલ શ્રી આનંદજીવાલા નીચેના ત્રણ નિર્ણયો પર આધાર રાખે છે:—

૧. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત વિ. પરશોત્તમ નરસીભાઈ ચૌહાણ, અહેવાલિત ૨૦૦૧(૧) જીએલઆર ૯૧૩ માં, ૨. સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન, એસ.પી., જયપુર મારફતે વિ. સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન અને અન્ય એક, અહેવાલિત (૨૦૦૧)૩ એસસીસી ૩૩૩ માં અને ૩. શંકરન મોદત્રા વિ. સાધના દાસ, અહેવાલિત (૨૦૦૬)૪ એસસીસી ૫૮૪ માં.

૧૪. પરશોત્તમ ચૌહાણના કેસમાં (ઉપરોક્ત), ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૫૬(૩) ની જોગવાઈઓનો વિચાર કરતાં આ વડી અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ પ્રથમ વર્ગ ડી.વાય. કમિશનર ઓફ પોલીસ દ્વારા કરવામાં આવેલી ફરીયાદની તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપી શકતા નથી. જોકે, યથોચિત આદર સાથે, કલમ ૧૫૬(૩) ની જોગવાઈનું સ્મરણ કરવું યોગ્ય રહેશે, જે નીચે મુજબ છે:—

૬. પોલીસ અધિકારીને સંજોય કેસની તપાસ કરવાની સત્તા. કોઈપણ પોલીસ મથકના પ્રભારી અધિકારીને, મેજિસ્ટ્રેટના આદેશ વિના, એવા કોઈપણ સંજોય કેસની તપાસ કરવાની સત્તા રહેશે, જેના વિષે એવા પોલીસ મથકની હદમાં આવતાં સ્થાનિક વિસ્તારમાં અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી અદાલતને ભાગ ૧૩ની જોગવાઈઓ હેઠળ તપાસ

ચલાવવાની અથવા વિચારણા કરવાની સત્તા હોય. આવા કોઈપણ કેસમાં પોલીસ અધિકારીની કોઈ કાર્યવાહી કોઈપણ તબક્કે આ આધાર પર પ્રશ્નાસ્પદ ગણવામાં આવશે નહીં કે આ કલમ હેઠળ તે અધિકારીને તે કેસની તપાસ કરવાની સત્તા ન હતી. કલમ ૧૮૦ હેઠળ સત્તાધિકૃત કોઈપણ મેજિસ્ટ્રેટ ઉપરોક્ત મુજબ એવી તપાસ કરવાનો આદેશ આપી શકશે.”

ઉપકલમ (૨) ના માત્ર સાદા અવલોકનથી જ સ્પષ્ટ થાય છે કે આવા કોઈ પણ મામલામાં પોલીસ અધિકારીની કોઈ કાર્યવાહી કોઈ પણ તબક્કે આ આધાર પર પ્રશ્નાસ્પદ ગણાવી શકાશે નહીં કે તે એવો મામલો હતો, જેની તપાસ કરવાનો અધિકાર આ કલમ હેઠળ તે અધિકારીને ન હતો અને, તેથી, જ્યારે ઉપકલમ (૩) માં મેજિસ્ટ્રેટને ઉપર જણાવ્યા મુજબ એવી તપાસ કરવાનો આદેશ આપવાનો અધિકાર આપવામાં આવ્યો છે, ત્યારે મારી મતાનુસાર, વિશિષ્ટ મામલાની હકીકતો અને પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લઈને યોગ્ય અધિકારી/એજન્સીને તપાસ સોંપવા માટે મેજિસ્ટ્રેટ સામે કોઈ પ્રતિબંધ નથી. એટલું નોંધવું પૂરતું છે કે જો સ્થાનિક પોલીસ મથકના અધિકારી અથવા તેના નજીકના સગા સામે ફરિયાદ હોય, તો સ્વાભાવિક રીતે આવી ફરિયાદની તપાસ તે જ પોલીસ મથકના પ્રભારી અધિકારી દ્વારા નહીં પરંતુ કોઈ અન્ય એજન્સી દ્વારા થવી આવશ્યક છે. તે જ રીતે, સી.બી.આઈ. વિ. સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન (ઉપરોક્ત) ના મામલામાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પણ કલમ ૧૫૬(૩) અને “પોલીસ મથકના પ્રભારી અધિકારી” શબ્દપ્રયોગ અંગે વિચારણા કરીને એવું ઠરાવ્યું હતું કે પ્રથમ વર્ગના ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ સી.બી.આઈ. દ્વારા તપાસ કરાવવાનો નિર્દેશ આપી શકતા ન હતા. તેથી, હકીકતમાં, સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષનો મુદ્દો સંપૂર્ણપણે ભિન્ન હતો, જેમાં મેજિસ્ટ્રેટે સી.બી.આઈ. દ્વારા તપાસ કરાવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો અને, તેથી, સી.બી.આઈ.એ એવો આદેશ પડકાર્યો હતો અને એવો વાદ કર્યો હતો કે મેજિસ્ટ્રેટ સી.બી.આઈ.ને તપાસ કરવાનો નિર્દેશ

આપી શકતા નથી. તેમ છતાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે સી.બી.આઈ.ની અપીલ મંજૂર કરી હોવા છતાં, તે સ્પષ્ટ કર્યું હતું કે તે અપીલોમાં સમાવિષ્ટ ફરિયાદોના સંદર્ભમાં સંબંધિત પોલીસ મથક દ્વારા કરવામાં આવનારી કોઈપણ તપાસ પર તેનો પ્રતિકૂળ અસરરૂપ પ્રભાવ પડશે નહીં. વર્તમાન મામલામાં પણ સ્થિતિ એવી જ રહેશે, એટલે કે તપાસ અધિકારીની પસંદગી કેવી પણ હોય, ફરિયાદીની ફરિયાદની યોગ્ય રીતે તપાસ થવી આવશ્યક છે અને જ્યારે એવો પુરાવો છે કે શરૂઆતમાં તપાસ ડી.વાય.એસ.પી. દ્વારા કરવામાં આવી હતી, ત્યારે ડી.વાય.એસ.પી.ના અધિનસ્ત તરીકે કાર્યરત અને જેના સામે આક્ષેપો છે એવા પી.આઈ.ને બદલે વધુ તપાસ ડી.એસ.પી.ને સોંપવામાં આવે તો તેમાં કશું અયોગ્ય નથી. તેમ છતાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાના પરિશીલનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે હકીકતમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે મેજિસ્ટ્રેટની સત્તાઓને ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૫૬(૩) હેઠળ સી.બી.આઈ. દ્વારા તપાસ કરાવવાનો આદેશ આપવા બાબતે મર્યાદિત ગણાવી છે, કારણ કે દિલ્હી પોલીસ એસ્ટેબ્લિશમેન્ટ અધિનિયમની કલમો ૫ અને ૬ હેઠળ વિશિષ્ટ જોગવાઈ છે. જ્યારે, ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૫૬(૩) ની જોગવાઈ સુધીનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં સર્વોચ્ચ અદાલતે જે અવલોકન કર્યું છે તે નોંધપાત્ર છે, કારણ કે એવું અવલોકન અને ઠરાવ કરવામાં આવ્યો છે કે મેજિસ્ટ્રેટ કલમ ૧૫૬(૩) હેઠળ માત્ર પોલીસ મથકના પ્રભારી અધિકારીને જ એવી તપાસ કરવા નિર્દેશ આપી શકે, કોઈ ઉચ્ચ પોલીસ અધિકારીને નહીં. તેમ છતાં, જ્યારે એવો આદેશ કરવામાં આવે, ત્યારે એવા અધિકારી કરતાં હોદ્દામાં ઉચ્ચ કોઈપણ પોલીસ અધિકારી પણ તપાસ કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકે છે, અને એવી બધી તપાસો પછી પોલીસ મથકના પ્રભારી અધિકારી દ્વારા કરાયેલી તપાસ ગણાશે. સંહિતાની કલમ ૩૬ નો ઉદ્દેશ સંહિતાની કલમ ૧૫૬(૩) માં અનુમાનિત મેજિસ્ટ્રીયલ સત્તાને બદલી નાખવાનો નથી, જોકે તે પોલીસ મથકના પ્રભારી અધિકારીની સત્તાઓને પૂરક બની શકે છે. જોકે, આ નિર્ણય

નિશ્ચિતપણે ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૧૫૬(૩) હેઠળ પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને સી.બી.આઈ. દ્વારા તપાસ કરાવવાનો નિર્દેશ આપવાની મેજિસ્ટ્રેટની સત્તાઓના સંદર્ભમાં છે. તેથી, વર્તમાન મામલામાં, જ્યારે શરૂઆતમાં તપાસ ગાંધીધામ પોલીસ મથકના પી.આઈ. દ્વારા નહીં પરંતુ ડી.વાય.એસ.પી. દ્વારા કરવામાં આવી હતી, ત્યારે ડી.વાય.એસ.પી. સામે આક્ષેપો હોય ત્યારે વધુ તપાસ માટે ડી.એસ.પી.ને નિર્દેશ આપવાથી સિવાય અન્ય કોઈ વિકલ્પ નથી. તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે મેજિસ્ટ્રેટ ગુનાની તપાસ માટે યોગ્ય અધિકારીને નિર્દેશ આપી શકતા નથી. જ્યારે, શ્રી શંકરણ મોઈત્રા (ઉપરોક્ત) ના મામલાની વાત કરીએ તો, તે ગુનાની તપાસ માટે કોઈ વિશિષ્ટ અધિકારીને નિર્દેશ આપવાની મેજિસ્ટ્રેટની અધિકારક્ષેત્ર સંબંધિત બાબતને સ્પર્શતો નથી. પરંતુ, તે ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૨૧૦ ની જોગવાઈઓ સાથે સંબંધિત છે, કારણ કે શરૂઆતમાં મેજિસ્ટ્રેટે તેવી કલમ હેઠળ ફરિયાદની કાર્યવાહી સ્થગિત કરી હતી. જોકે, જો આપણે ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠના ચુકાદાનું અવલોકન કરીએ, તો હકીકતમાં બહુમતીનો અભિપ્રાય અસહમત રહેલા એકલ ન્યાયાધીશ દ્વારા કરાયેલ ચર્ચાથી ભિન્ન છે અને, તેથી, અસહમત ન્યાયાધીશ દ્વારા કરાયેલા અવલોકનો, જે અહેવાલિત મામલાના મુદ્દાને અન્યથા સ્પર્શતા પણ નથી, તે માત્ર શૈક્ષણિક સ્વરૂપના છે અને એવું કહી શકાય નહીં કે એવા અવલોકનોને કારણે, જેમ કે વિદ્વાન વકીલ શ્રી આનંદજીવાલાએ રજૂ કર્યું છે, આવા અસહમત ન્યાયાધીશ દ્વારા કરાયેલી ચર્ચા અને અવલોકનોને કારણે ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૨૧૦ ની જોગવાઈ વર્તમાન મામલામાં લાગુ પાડવી જોઈએ જેથી સીધી ફરિયાદના આધારે પોલીસ દ્વારા ફરિયાદની તપાસ થયા બાદ અને તપાસ અધિકારી દ્વારા એવો અહેવાલ દાખલ થયા બાદ કે કોઈ ગુનો બન્યો નથી અને વિવાદ નાગરિક સ્વરૂપનો છે, ગુનાની તપાસ સંબંધે આદેશ પસાર કરવાની મેજિસ્ટ્રેટની સત્તાઓને સ્થગિત કરી શકાય. જો આપણે એવી રજૂઆત સ્વીકારીને તેનું અનુસરણ કરીએ કે જ્યાં

ક્યાં તપાસ એજન્સી યોગ્ય રીતે તપાસ ન કરે ત્યાં ફરિયાદીને પોતાની ફરિયાદ આગળ ધપાવવાનો અધિકાર અને મેજિસ્ટ્રેટને ગુનાનો સંજ્ઞાન લેવાનો અધિકાર મર્યાદિત થઈ જશે, તો તે સ્થિર કાનૂની સ્થિતિ નથી અને, તેથી, આવી રજૂઆત પણ નિરાધાર છે.

૧૫. નિષ્કર્ષ પર આવતાં, હું થોડા નિર્ણયોમાં આધાર રાખું છું, જે આ પ્રમાણે છે: (૧) કેદાર નારાયણ પરિડા અને અન્ય વિ. ઓરિસ્સા રાજ્ય તથા અન્ય, જે એ.આઈ.આર. ૨૦૧૦ એસ.સી. (સપ્પ.) ૩૮૬ માં અહેવાલિત છે, જેમાં એવો નિર્ધાર કરવામાં આવ્યો છે કે ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૧૫૬ હેઠળ (૧૯૭૪નું ૨), તપાસ સત્તાધિકારીઓની તરફથી, પોતાની રીતે અથવા કોઈ રસ ધરાવતા પક્ષની પ્રેરણાથી, જ્યારે કોઈ ગેરકાયદેસરતા અને/અથવા દુર્ભાવનાપૂર્ણ કાર્યવાહી વડી અદાલતોના ધ્યાન પર લાવવામાં આવે, ત્યારે વડી અદાલતો પોતાની અંતર્નિહિત અને પૂર્ણ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને તપાસ સત્તાધિકારીઓની તરફથી થયેલી ગેરકાયદેસરતા અને/અથવા દુર્ભાવનાપૂર્ણ કાર્યવાહી સુધારવા હસ્તક્ષેપ કરવા હકદાર છે, (૨) નર્મદા બાઈ વિ. ગુજરાત રાજ્ય તથા અન્ય, જે એ.આઈ.આર. ૨૦૧૧ એસ.સી. ૧૮૦૪ માં અહેવાલિત છે, જેમાં એવો નિર્ધાર કરવામાં આવ્યો છે કે ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૧૫૬ હેઠળ (૧૯૭૪નું ૨), જ્યારે રાજ્ય પોલીસ એજન્સી દ્વારા અગાઉની તપાસ સ્થિર થયેલ પ્રક્રિયા મુજબ કરવામાં આવી ન હોય, ત્યારે રાજ્ય પોલીસ એજન્સી દ્વારા આરોપપત્ર રજૂ થયા પછી પણ, તે જ મુદ્દાઓની તપાસ માટે સી.બી.આઈ. જેવી સ્વતંત્ર વિશિષ્ટ એજન્સીની નિમણૂક કરવામાં અદાલત અવરોધિત થતી નથી. ન્યાયના હિતોને સિદ્ધ કરવા તથા જાહેર હિતમાં, સી.બી.આઈ. ને તપાસ હાથ ધરવા નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો, (૩) ટી.સી. થંગરાજ વિ. ઍંગમ્મલ અને અન્ય, જે એ.આઈ.આર. ૨૦૧૧ એસ.સી. ૩૦૧૦ માં અહેવાલિત છે, જેમાં એવો નિર્ધાર કરવામાં આવ્યો છે કે ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમો ૪૮૨, ૧૫૬ હેઠળ (૧૯૭૪નું ૨), પોતાની અંતર્નિહિત સત્તાઓના ઉપયોગમાં, વડી

અદાલતે પોલીસ અધીક્ષકને તપાસ કોઈ વરિષ્ઠ પોલીસ અધિકારીને સોંપવા નિર્દેશ આપવો જોઈએ હતો. વધુમાં, ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૧૫૬(૩) હેઠળ મેજિસ્ટ્રેટને તપાસની દેખરેખ રાખવાની સત્તા છે. એ પણ નોંધવું જોઈએ કે ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૧૫૬(૩) પોલીસ પોતાના કર્તવ્યો બજાવે છે કે કેમ તે બાબતે મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા નિયંત્રણ માટે જોગવાઈ કરે છે અને જ્યાં મેજિસ્ટ્રેટ આ નિષ્કર્ષે પહોંચે છે કે પોલીસે પોતાનું કર્તવ્ય બજાવ્યું નથી અથવા સંતોષકારક રીતે તપાસ કરી નથી, ત્યાં તે પોલીસને યોગ્ય રીતે તપાસ કરવા દિશાનિર્દેશ આપી શકે છે અને તેની દેખરેખ પણ રાખી શકે છે. (જુઓ – (૨૦૦૮) ૨ એસ.સી.સી. ૪૦૯). આ કારણોસર, સર્વોચ્ચ અદાલતે વડી અદાલતના આક્ષેપિત આદેશને રદ કર્યો અને એવો નિર્દેશ આપ્યો કે તમિલનાડુના વિરુદ્ધનગર જિલ્લામાં પોલીસ અધીક્ષક, ૨૦૦૬ ના ગુનો નં. ૧૪ ની તપાસ પી. કલાઈકતિરવન કરતાં પદક્રમમાં વરિષ્ઠ એવા પોલીસ અધિકારીને સોંપશે અને (૪) નિમ્મગઙ્ગા પ્રસાદ વિ. સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન, જે એ.આઈ.આર. ૨૦૧૩ એસ.સી. ૨૮૨૧ માં અહેવાલિત છે, જેમાં એવો નિર્ધાર કરવામાં આવ્યો છે કે આરોપી ઉપર ભ્રામક ઉપાયોનો ઉપયોગ કરીને તથા રાજકીય સત્તાનો દુરુપયોગ કરીને મૂલ્યવાન જમીનોના વિમોચન દ્વારા ગેરરીતિપૂર્ણ સંપત્તિવૃદ્ધિમાં સંડોવાયેલ હોવાનો આરોપ છે. જ્યારે આરોપી સાધનસંપન્ન વ્યક્તિ હતો અને સાક્ષીઓને પ્રભાવિત કરી શકે એવો હતો અને તપાસ હજી પૂર્ણ થવાની બાકી હતી, ત્યારે એવો નિર્ધાર કરવામાં આવ્યો કે આવી અવસ્થાએ આરોપીને મુક્ત કરવો યોગ્ય ગણાય નહીં અને જામીન નામંજૂર થવા પાત્ર છે. અદાલતે અન્ય પરિબળો ઉપરાંત માત્ર એટલું જ જોવાનું રહે છે કે આરોપી વિરુદ્ધ ખરેખર કેસ છે અને ફરિયાદ પક્ષ આરોપના સમર્થનમાં પ્રાથમિક દ્રષ્ટિએ પુરાવો રજૂ કરવામાં સક્ષમ રહેશે.

૧૬. ઉપરોક્ત તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતા, હાલની રિવિઝન એપ્લીકેશનમાં કોઈ સાર નથી અને તેથી તે અત્રે ફગાવી દેવામાં આવે છે.

તપાસ બે વર્ષથી વધુ સમયથી બાકી હોવાથી, એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે તપાસ એજન્સી શક્ય તેટલી વહેલી તકે તપાસ પૂર્ણ કરશે અને આવા આદેશની રિટ પ્રાપ્ત થયાના ૪૫ દિવસની અંદર કાયદા મુજબ યોગ્ય અહેવાલ ગાંધીધામના પ્રથમ વર્ગના ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટની અદાલત સમક્ષ રજૂ કરશે.

(એસ.જી. શાહ, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI .

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.